Ons kenmerk
60338-2026:669101
Behandeld door
M.E. Viswat
Doorkiesnummer
14 0591
Bijlage

Gemeenteraad Borger-Odoorn

Datum
25 augustus 2026
Onderwerp
Onderzoek maatschappelijke effecten van preventieve interventies

Geachte leden van de raad,

Tijdens de raadsvergadering van 19 februari 2026 heeft ons college, naar aanleiding van een toezegging van wethouder Jansen, toegezegd te verkennen of onderzoek naar de effecten van preventiemaatregelen, vergelijkbaar met het onderzoek naar de maatschappelijke waarde van het Buurtbedrijf, ook mogelijk is binnen de zorg. Daarbij is toegezegd na te gaan welke domeinen zich hiervoor lenen en welke onderzoeksmethodieken of instrumenten hiervoor beschikbaar zijn. Naar aanleiding van deze toezegging is een verkenning uitgevoerd. Met deze brief informeren wij u over de uitkomsten van deze verkenning. Daarnaast schetsen wij de huidige monitoringspraktijk en de afwegingen die een rol spelen bij een eventuele keuze voor verdiepend onderzoek naar de financiële en maatschappelijke effecten van preventieve interventies.

De wens om de maatschappelijke effecten en financiële kosten-baten van preventief beleid inzichtelijk te maken is begrijpelijk. Het is de taak van uw raad

om te beoordelen of publieke middelen doelmatig worden ingezet en welke maatschappelijke opbrengsten daarmee worden gerealiseerd. De uitgevoerde verkenning laat zien dat het meten van maatschappelijke effecten mogelijk is, maar maakt tegelijkertijd duidelijk dat dit vraagt om een realistische afweging van wat lokaal meetbaar is en welke investeringen daarvoor nodig zijn.

Preventief beleid ontstaat niet in een lokaal vacuüm. Het is de lokale uitwerking van breed gedragen landelijke en maatschappelijke ontwikkelingen, wet- en regelgeving en bestuurlijke akkoorden. De aanleiding hiervoor is duidelijk: Nederland staat voor grote maatschappelijke opgaven, zoals oplopende zorgkosten, een toenemende zorgvraag, personeelstekorten, gezondheidsverschillen en druk op de bestaanszekerheid van inwoners. Binnen wetenschap, beleid en bestuur wordt preventie daarom breed beschouwd als een noodzakelijke oplossingsrichting om deze ontwikkelingen op de langere termijn beheersbaar te houden.

Aan deze koers liggen omvangrijke onderzoeken ten grondslag van wetenschappelijke instituten, kennisorganisaties en onderzoeksbureaus, zowel nationaal als internationaal. Op basis van deze wetenschappelijke inzichten, empirisch onderzoek en praktijkervaring worden interventies ontwikkeld waarvan de effectiviteit zoveel mogelijk is aangetoond of aannemelijk is gemaakt. De gemeentelijke verantwoordelijkheid ligt vervolgens in het maken van een zorgvuldige afweging welke interventies, binnen de lokale opgaven en financiële kaders, het beste aansluiten bij onze inwoners. De legitimatie van preventief beleid ligt daarmee primair in een goed onderbouwde beleidskeuze vooraf; lokale effectmetingen kunnen deze kennis aanvullen, maar vervangen haar niet.

Daarbij is het lastig om maatschappelijke effecten op lokaal niveau goed aan te tonen. Preventieve interventies laten hun effecten vaak pas na jaren zien en worden beïnvloed door tal van externe factoren, zoals economische ontwikkelingen, landelijke beleidswijzigingen en persoonlijke omstandigheden van inwoners. Het is daardoor zelden mogelijk om maatschappelijke effecten eenduidig toe te schrijven aan één gemeentelijke interventie. Specialistisch onderzoek vraagt bovendien om specialistische kennis, een gedegen

onderzoeksopzet, dataverzameling, analyses en rapportage. Waar universiteiten hiervoor complete onderzoeksgroepen inzetten, beschikt onze gemeente niet over een dergelijke onderzoeksinfrastructuur.

Om inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor ondersteuning is contact opgenomen met vijf gespecialiseerde onderzoeksbureaus. Met twee bureaus zijn verdiepende gesprekken gevoerd over de beschikbare onderzoeksmethodieken, waaronder maatschappelijke kosten-batenanalyses en methodieken voor het meten van maatschappelijke impact. Uit deze verkenning blijkt dat alleen al de ontwikkeling van een onderzoeksopzet voor één preventieve interventie ongeveer € 35.000,- kost. De daadwerkelijke uitvoering vraagt vervolgens nog steeds aanzienlijke inzet vanuit de gemeentelijke organisatie. Ook wanneer één onderzoek als blauwdruk voor vervolgonderzoek zou dienen, blijft de uitvoering arbeidsintensief. Het structureel meten van alle preventieve interventies is daarom binnen de huidige personele en financiële kaders niet haalbaar.

De verkenning laat daarmee zien dat de vraag niet zozeer is of financiële en maatschappelijke effecten van preventief beleid kunnen worden gemeten, maar vooral in welke situaties dit wenselijk is en welke investering de gemeente hiervoor wil doen. De huidige werkwijze, waarbij preventief beleid wordt gebaseerd op wetenschappelijke kennis, bewezen effectieve interventies en bestaande monitoring, biedt een proportionele manier om beleid te verantwoorden. Via gemeentelijke monitors worden maatschappelijke ontwikkelingen gevolgd, onder meer op het gebied van bestaanszekerheid, de Wmo, Jeugd en de Participatiewet. Daarnaast worden monitoringsinstrumenten ingezet en doorontwikkeld om de uitvoering en voortgang van preventief beleid te volgen. Hiermee wordt zowel inzicht verkregen in de ontwikkeling van maatschappelijke indicatoren als in de uitvoering van het beleid.

Gelet op de huidige monitoringspraktijk en beschikbare wetenschappelijke onderbouwing kiest het college ervoor een balans te bewaren tussen de inzet van capaciteit, expertise en financiële middelen voor monitoring en onderzoek enerzijds en de uitvoering van ondersteuning aan inwoners anderzijds. Daarom kiest het college er op dit moment niet voor aanvullend te investeren in

verdiepend onderzoek naar de maatschappelijke effecten van preventieve interventies in de zorg. Als uw raad desondanks behoefte heeft aan verdiepend inzicht in de maatschappelijke impact van een specifieke preventieve interventie, kan gericht aanvullend onderzoek worden uitgevoerd. Dit vraagt echter om een bestuurlijke keuze voor een concrete interventie en om het beschikbaar stellen van de benodigde middelen. Wanneer structureel inzicht wordt gewenst in de maatschappelijke effecten en kosten-baten van meerdere of alle preventieve interventies, vraagt dit om aanvullende investeringen in onderzoekscapaciteit of een structureel onderzoeksbudget. Zonder deze investering betekent iedere extra onderzoeksinspanning dat capaciteit en middelen niet kunnen worden ingezet voor de uitvoering van ondersteuning aan inwoners.

Wij hopen u met deze brief inzicht te hebben gegeven in de mogelijkheden en de beperkingen van het meten van maatschappelijke effecten van preventief beleid. Daarmee is uitvoering gegeven aan de toezegging om de mogelijkheden voor dergelijk onderzoek te verkennen en uw raad hierover te informeren.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Borger-Odoorn,

de secretaris,	de burgemeester,
	
E.W. Bennema	mr. J. Seton